

Для нього не було малих справ

[Г. Хрипунов, зав. кафедри ФМЕГ, д. т. н.]

#7-8 от 15.03.2010

Пам'яті професора Б. Т. Бойка

26 лютого виповнилося б 80 років одному із найдосвідченіших викладачів університету Борису Тимофійовичу Бойку – Заслуженому діячеві науки і техніки України, докторові фіз.-мат. наук, професору, завідувачу кафедри фізичного матеріалознавства для електроніки та геліоенергетики. Всього рік не дожила до свого ювілею ця чудова людина, все життя якої пов'язане з Харківським політехнічним. У 1949 році він студентом увійшов до інституту, а 2009 року залишив його назавжди...

Усі ці 60 років його життя і праці були пронизані щирою любов'ю до справи, якою він займався. Чесність, цілеспрямованість і принциповість завжди відрізняли Бориса Тимофійовича.

Закінчивши в 1955 році з відзнакою інженерно-фізичний факультет, Борис Тимофійович із захопленням розпочав наукові дослідження, ставши аспірантом у засновника школи фізики тонких плівок професора Л. С. Палатника. З мінімальною матеріальною базою в тісних приміщеннях він і інші аспіранти конструювали оригінальні прилади і установки, проводили унікальні наукові дослідження в новій науковій галузі, яка на даний момент є основою найсучасніших технологій наноматеріалів і наноелектроніки. У 1958 році Борис Тимофійович успішно захистив кандидатську дисертацію.

Працюючи на кафедрі «Фізика металів» асистентом, викладачем, доцентом, Борис Тимофійович разом із своїм колективом створював її науковий потенціал, авторитет нової школи. У 1963–64 роках, вперше в історії СРСР, згідно з домовленістю СРСР і США було здійснено обмін молодими ученими. До числа 24 учених-стажерів увійшов і Борис Тимофійович, якого направили в Department of Physics, University of Virginia, Charlottesville, USA. Отримавши персональний грант Department of Physics, він створив лабораторію, де стало можливим проведення експериментів на сучасному рівні і на новітньому обладнанні.

Крім того, використовуючи грант, він з власної ініціативи зміг перетнути всю країну від східного до західного узбережжя і відвідати основні університети США. Там він особисто познайомився з науковцями в галузі фізики тонких плівок. Отриманий досвід Борис Тимофійович використовував по поверненню додому, рівень досліджень став значно вищим. Створена електронографічна лабораторія виконувала величезну роботу, багато її співробітників і аспірантів захистили кандидатські дисертації. 1971 року Борис Тимофійович захистив докторську дисертацію і став професором кафедри фізики металів. Б. Т. Бойко був одним з ініціаторів створення фізико-технічного факультету, його першим деканом. Як декан факультету (1971–1973 і 1979–1995 р. р.), професор Б. Т. Бойко величезну увагу приділяв підвищенню якості навчальної роботи, розвитку наукової діяльності з широким залученням студентів.

Протягом 6 років (1973–1979 р. р.) професор Б. Т. Бойко працював у науковому секторі секретаріату ЮНЕСКО (Париж, Франція) та був відповідальним за міжнародну програму ЮНЕСКО з використання сонячної енергії. Після повернення професор Б. Т. Бойко розпочав інтенсивну наукову та організаційну діяльність на кафедрі «Фізика металів» з розвитку нового наукового напрямку в галузі матеріалознавства для електроніки та геліоенергетики. Вже у 1983 році, згідно з наказом МІНВУЗу СРСР № 885 від 13. 07. 83 р. та МІНВУЗу УРСР від 09. 08. 83 р. у Харківському політехнічному інституті вперше у практиці вищої школи СРСР була розпочата підготовка інженерів-фізиків зі спеціальності 0406 «Фізика металів» з профілюванням у галузі матеріалознавства для геліоенергетики (газета «Правда» № 316 (242207) від 11. 11. 84 р.). Це й заклало основи створення у 1988 році випускаючої кафедри «Фізичне матеріалознавство для електроніки та геліоенергетики» (ФМЕГ). Професор Б. Т. Бойко стажувався в Канаді в Університеті Торонто (березень – квітень 1994 року) та в Німеччині у Штутгартському університеті (квітень – травень 1995 року). Основний науковий напрямок кафедри, яку очолював Борис Тимофійович, – фізика тонких плівок та фізичне матеріалознавство для електроніки та геліоенергетики. В галузі електроніки кафедра запровадила численні винаходи на підприємствах електронної промисловості колишнього СРСР. У галузі геліоенергетики кафедра розробила сонячні батареї космічного призначення та плівкові фотоелектричні перетворювачі сонячної енергії для широкомасштабного наземного використання. Починаючи з 1994 р. кафедра ФМЕГ під керівництвом професора Б. Т. Бойка брала активну участь у міжнародних проектах у галузі геліоенергетики та співпрацювала з науковими центрами Німеччини, Швейцарії, Швеції, Франції, Іспанії. Кафедра була єдиним представником України – учасником Європейських програм по застосуванню сонячної енергії (INTAS94-3998, INTAS96-0206, 7IPO5129) та асоційованим членом центру по використанню сонячної енергії Баден-Вюртембергу (ZSW Штутгарт, Німеччина).

Під керівництвом професора Б. Т. Бойка захистили дисертації 1 доктор та 14 кандидатів наук. Борис Тимофійович опублікував понад 200 наукових статей у вітчизняних та закордонних журналах, у співавторстві отримав більш як 20 авторських свідоцтв у галузі тонкоплівкової електроніки, які були запроваджені на підприємствах Харкова та Ленінграда Міністерством електронної промисловості СРСР (МЄП СРСР) зі значним економічним

ефектом. У співавторстві з іншими науковцями підготував 3 підручники.

Про Бориса Тимофійовича можна сказати багато. Він через усе життя проніс велику любов до справи, якій він присвятив себе. Для нього не було великих або малих справ, усі були важливими. І він не боявся їх відстоювати, боротися за них. Його порядність, високий професіоналізм, комунікабельність можуть служити прикладом для кожного. Він завжди був привітним і уважним до всіх, чи був то лаборант, чи викладач, чи професор. Уміння вирішувати складні питання, знаходити компроміси, піклуватися про розвиток кафедри створювали у співробітників відчуття «кам'яної стіни», захисту. Навіть останні дні в палаті інтенсивної терапії він намагався обговорювати з колегами проблеми кафедри. Та не все підвладне людині. Рік тому він пішов із життя. В ці дні у нього був би ювілей. Правда він не любляв власні ювілеї... Що ж залишається нам зараз? Достойно продовжити його справу.